

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 548/2022-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Milanom Rojčekom, advokátom, Sládkovičova 9, Žilina, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 236/2009 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 236/2009 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v časti rozhodovania o náhrade trov konania.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Žilina **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Žilina **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **410,92 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. októbra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

(ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 236/2009 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ navrhuje prikázať okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, priznať mu primerané finančné zadost'učinenie vo výške 1 000 eur a trovy konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 548/2022-7 z 8. novembra 2022 v časti namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti ju odmietol.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 26. novembra 2009 okresnému súdu žalobu o ochranu osobnosti. Ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 562/2014 z 9. decembra 2014 prikázal okresnému súdu konať v danej veci bez zbytočných prietáhov.

4. Okresný súd rozsudkom č. k. 27 C 236/2009 z 8. januára 2015 žalobu sťažovateľa zamietol. Po podaní odvolaní sťažovateľa Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 10 Co 574/2015 z 31. mája 2016 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie. Okresný súd rozsudkom č. k. 27 C 236/2009 z 13. januára 2017 rozhodol tak, že zaviazal žalovaného ospravedlniť sa sťažovateľovi, priznal sťažovateľovi nemajetkovú ujmu vo výške 7 500 eur a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Po odvolaní oboch strán sporu krajský súd uznesením č. k. 10 Co 172/2017 z 26. apríla 2018 potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti žalovaného zabezpečiť odvysielanie ospravedlnenia a priznaní náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 7 500 eur. Zároveň zmenil rozsudok súdu vo výroku o nároku na náhradu trov konania tak, že sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov konania prvoinštančného konania v rozsahu 30 %.

5. Sťažovateľ sa nemohol stotožniť s rozhodnutím krajského súdu týkajúcim náhrady trov konania, a preto podal ústavnú sťažnosť. Ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 475/2018 zo 4. februára 2021 rozhodol, že boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2, čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu, zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 10 Co 172/2017 z 26. apríla 2018 v časti náhrady trov prvoinštančného konania a odvolacieho konania a vec mu vrátil na nové konanie.

6. Následne krajský súd uznesením č. k. 10 Co 26/2021 z 30. apríla 2021 zmenil rozsudok okresného súdu č. k. 27 C 236/2009 z 13. januára 2017 vo výroku o nároku na náhradu trov konania prvoinštančného konania tak, že sťažovateľovi priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 100 % a náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 25 %.

7. Sťažovateľ zaslal okresnému súdu 17. mája 2021 elektronicky nové vyúčtovanie náhrady trov konania. Keďže okresný súd ani po roku o náhrade trov konania nerozhodol, zaslal sťažovateľ 18. mája 2022 žiadosť o rozhodnutie o náhrade trov konania. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti okresný súd vo veci nerozhodol, hoci od podania návrhu na súde uplynulo takmer 13 rokov a od právoplatnosti súdneho rozhodnutia viac ako 4 roky.

8. Sťažovateľ namietal, že okresný súd nie je schopný rozhodnúť o náhrade trov konania, pričom nejde o žiadnu náročnú, výnimočnú a právne zložitú vec. Okresný súd vo veci nekoná napriek tomu, že ústavný súd mu už raz prikázal konať bez prietáhov v napadnutom konaní

a ďalším rozhodnutím ústavný súd rozhodol, že náhrada trov konania, ako boli sťažovateľovi priznané, je nezákonná a nesprávna.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

9. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že nepochybne lehota na rozhodnutie podľa § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) sa môže javiť ako neprimeraná, avšak čiastočne zodpovedá obsahovej náročnosti rozhodovania (čo sa týka počtu a rozsahu úkonov právnej služby), ako aj možnostiam súdu. V senáte 27C došlo k zmene súdneho úradníka, k viacnásobnému prerozdeleniu spisov z iných senátov jednak z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti sudcov presahujúcej obdobie 6 týždňov, odchodu sudcu na dôchodok a pridelenia sudkyne na stáž na Súdny dvor Európskej únie. Osobitne okresný súd zdôraznil, že rozhodnutie o výške trov konania nie je možné vykonať sudcom namiesto vyššieho súdneho úradníka.

10. Okresný súd zastáva názor, že rozhodovaním o nároku sťažovateľa nedošlo k takému zásahu, aby bolo nevyhnutné priznať sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie, najmä ak počas konania došlo k náprave a odstráneniu jeho právnej neistoty. Súčasne ak nebude podaná sťažnosť a rozhodnutie nadobudne právoplatnosť, nie je dôvodné ukladať súdu povinnosť konať bez priesťahov, pretože konanie bude právoplatne ukončené.

11. Vzhľadom na už uvedené okresný súd navrhol, aby ústavný súd rozhodol, že v ústavnej sťažnosti označené práva sťažovateľa porušené neboli.

II.2. Replika sťažovateľa:

12. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že okresný súd po doručení uznesenia ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti s výzvou na vyjadrenie rozhodol uznesením č. k. 27 C 236/2009 z 22. novembra 2022 tak, že priznal náhradu trov konania vo výške 816 eur, súdny poplatok a trovy právneho zastúpenia vo výške 1 753,30 eur.

13. Okresný súd nepriznal sťažovateľovi náhradu trov konania za súdny poplatok za vydanie predbežného opatrenia vo výške 33 eur, keďže ani zo spisu a ani z elektronického registra nepovažoval za preukázané, že sťažovateľ tento poplatok skutočne uhradil, ďalej nepriznal sťažovateľovi ani náhradu trov právneho zastúpenia za účasť na pojednávaní konanom 23. októbra 2013, pretože z obsahu súdneho spisu nepovažoval za preukázané skutočné uskutočnenie daného pojednávania, a teda ani prítomnosť účastníkov konania a ich právnych zástupcov. V súdnom spise na č. l. 138 rub sa nachádza iba úradný záznam o tom, že omylom nebol zachovaný záznam na diktafóne. Zároveň súd krátil sťažovateľovi aj režijný paušál k jednotlivým úkonom v odvolacom konaní, keď tento priznal iba vo výške 25 %.

14. Sťažovateľ sa nestotožnil s takým rozhodnutím o náhrade trov konania, a preto podal v tejto veci sťažnosť, ktorej okresný súd vyhovel uznesením č. k. 27 C 236/2009 z 15. decembra 2022 a priznal mu trovy v uplatnenej výške.

15. Sťažovateľ sa nestotožňuje s tým, že ide o obsahovo náročné rozhodovanie. Vyúčtovania náhrady trov konania boli právnym zástupcom sťažovateľa spracované prehľadne podľa jednotlivých rokov a presne uvedených úkonov.

16. Podľa sťažovateľa zdĺhavé konanie, ako aj prietahy v konaní zapríčinili výlučne len súdy, a to okresný súd, ako aj krajský súd. Pokiaľ by rozhodovali o náhrade trov konania v súlade so zákonom, ako aj súdnou praxou, nemusel sťažovateľ v takej jednoduchej veci už po druhýkrát podávať ústavnú sťažnosť.

17. Na základe uvedeného sťažovateľ zastáva názor, že i keď samotné prietahy v konaní vydaním rozhodnutia súdu pominuli, ústavná sťažnosť bola podaná dôvodne.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

18. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením označených práv je založená na jeho tvrdení o nečinnosti okresného súdu v súvislosti s rozhodovaním o náhrade trov konania.

19. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

20. Článok 6 ods. 1 dohovoru možno aplikovať aj na rozhodovanie o trovách konania za predpokladu, že predmetom konania bolo rozhodovanie o občianskych právach a záväzkoch alebo o oprávnenosti trestného obvinenia (porovnaj rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach Robins proti Spojenému kráľovstvu z 23. 9. 1997, Beer proti Rakúsku zo 6. 2. 2001, porovnaj tiež KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 604.). Obdobne aj ústavný súd uviedol, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (m. m. IV. ÚS 604/2018). Aj na konanie o trovách konania sa takto vzťahujú garancie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. z čl. 48 ods. 2 ústavy, t. j. povinnosť súdu rozhodnúť o trovách konania v primeranej lehote, resp. bez zbytočných prietahov.

21. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

22. Pri posudzovaní otázky, či v konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 250/2020) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej orgán verejnej

moci rozhoduje, správanie strán a postup samotného orgánu verejnej moci. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

23. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom ústavnej sťažnosti je predovšetkým namietanie porušenia označených práv sťažovateľa v napadnutom konaní v časti rozhodovania o trovách konania pozostávajúcich z náhrady trov právneho zastúpenia a zaplatených súdnych poplatkov, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nemožno ho považovať za právne či skutkovo náročné.

24. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa, ústavný súd nezistil na jeho strane žiadne okolnosti, ktoré by sa podpísali na prietahovom postupe okresného súdu. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh, ako aj predloženého súdneho spisu ústavný súd považuje za preukázané, že sťažovateľ vystupoval aktívne, vyčíslenie trov obhajoby predložil okresnému súdu bezodkladne a rozhodnutie o trovách urgoval, čím okresnému súdu poskytol dostatočný časový priestor na zjednanie nápravy.

25. Ústavný súd, hodnotiac aj samotný postup okresného súdu, považuje z ústavnoprávneho hľadiska uvedené obdobie (4 roky) pri rozhodovaní súdu o takej nekomplikovanej veci, akou je priznanie náhrady trov konania, za neakceptovateľné. Súčasne nemožno opomenúť okolnosť, že sa tak stalo čiastočne zavinením krajského súdu, ktorý o náhrade trov konania rozhodol rozsudkom č. k. 10 Co 172/2017 z 26. apríla 2018, ktorým čiastočne zmenil rozsudok okresného súdu z 13. januára 2017 (ktorým nebola sťažovateľovi priznaná žiadna náhrada trov konania) a priznal sťažovateľovi náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 30 % a nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Nezákonnosť rozhodnutia krajského súdu bola konštatovaná nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 475/2018-31 zo 4. februára 2021, ktorým bol zrušený rozsudok krajského súdu v časti trov prvoinštančného konania a odvolacieho konania, čo následne vyvolalo potrebu opätovného rozhodnutia o náhrade trov konania, čo krajský súd učinil uznesením č. k. 10 Co 26/2021-906 z 30. apríla 2021, ktorým sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 100 % a nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 25 %. Na uvedenú skutočnosť reagoval sťažovateľ bezodkladne predložením aktuálneho prehľadného vyúčtovania trov konania 17. mája 2021 a rozhodnutia o nich sa domáhal žiadosťou z 18. mája 2022, na ktorú okresný súd nereagoval.

26. Okresný súd zintenzívnil svoju činnosť a o sťažovateľom uplatnených nárokoch rozhodol až na základe vyžiadania vyjadrenia vo veci podanej ústavnej sťažnosti, a to uznesením z 22. novembra 2022, ktoré sťažovateľ napadol sťažnosťou z 11. decembra 2022, namietajúc nesprávnosť výšky priznaných trov konania. Okresný súd vyhovel sťažnosti a uznesením z 15. decembra 2022 mu priznal uplatnené trovy konania z titulu právneho zastúpenia i zaplatených súdnych poplatkov.

27. Čo sa týka tvrdenej preťažnosti okresného súdu, ústavný súd opakovane konštatuje, že personálne obsadenie súdu, jeho organizácia, vysoký počet vecí v príslušnom oddelení, ako i optimalizácia súdnictva teda nie sú dôvodmi, pre ktoré by malo byť ospravedlnené, tolerované a ústavne udržateľné porušovanie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Táto okolnosť z individuálneho hľadiska je pochopiteľne ospravedlniteľná, avšak z hľadiska celkovej zodpovednosti okresného súdu za plynulosť konania vo veciach účastníkov konania ju zohľadniť nemožno.

28. Zohľadňujúc všetky skutočnosti relevantné pre danú vec, predovšetkým neefektívnosť postupu okresného súdu, ako aj jeho nečinnosť, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní v časti rozhodovania o náhrade trov konania došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosť'učinenia

29. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na zistenie, že okresnému súdu bol už nálezom č. k. III. ÚS 562/2014 z 9. decembra 2014 uložený príkaz konať v napadnutom konaní bez zbytočných priet'ahov a súčasne z predloženého súdneho spisu je zrejmé, že okresný súd vo veci trov konania už rozhodol konečným spôsobom, neprikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov, a preto v tejto časti návrhu s'ťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

30. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosť'učinenie.

31. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosť'učinenia, v ústavnej s'ťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

32. S'ťažovateľ sa v ústavnej s'ťažnosti domáha priznania finančného zadosť'učinenia v sume 1 000 eur, čo odôvodňuje pocitom nespravodlivosti, neistoty a márnosti, totálneho sklamania a rozčarovania v súvislosti s rozhodovaním o náhrade trov konania, zdôrazňujúc, že rozhodovanie o takej nenáročnej veci trvá už viac ako 4 roky.

33. Cieľom finančného zadosť'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení výšky primeraného zadosť'učinenia zohľadnil svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 63/2020, IV. ÚS 109/2020, IV. ÚS 287/2020, IV. ÚS 313/2020), predmet konania, dĺžku napadnutého konania, postup okresného súdu, čiastočné zavinenie krajského súdu a dospel vzhľadom na uvedené k záveru, že primerané finančné zadosť'učinenie v tejto veci predstavuje sumu 1 000 eur (bod 2 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

34. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 410,92 eur.

35. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je vo výške 193,83 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 11,63 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu).

36. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu